

رعایت فاصله، نیم‌فاصله و فاصله بدون شکست

تایپ یک متن زیبا

● محمدجواد لاله‌چینی، زهره کریمی
مدرسان دانشگاه فرهنگیان استان همدان

اشاره

در زبان فارسی، کاربرد فاصله‌های میان کلمات مهم است و قواعد خاصی دارد. البته در زبان‌های دیگر نیز فاصله، نیم‌فاصله و فاصله بدون شکست اهمیت خاصی دارد اما متأسفانه کمتر کسی در این زمینه اطلاعات کافی دارد. حتی تایپیست‌های حرفه‌ای از آگاهی کافی در این زمینه برخوردار نیستند. نمونه‌های فراوانی از این موضوع را می‌توان در نشریات و کتاب‌ها و حتی در رسانه‌ها و اینترنت و بین وبلاگ‌نویس‌ها ملاحظه کرد.

کلیدواژه‌ها: تایپ، Word، فاصله

فاصله چیست؟

برای ایجاد فاصله میان کلمات، ما از کلید «Space Bar» (بزرگ‌ترین کلید در صفحه کلید) استفاده می‌کنیم که در اصطلاح به آن «فاصله» می‌گوییم. اگر بین دو کلمه از کلید مذکور استفاده نکنیم، آن دو کلمه ممکن است بهم بچسبند یا یک کلمه محسوب شوند. مثلاً اگر تایپ کنیم «کتاب» و فاصله را رعایت نکنیم و در ادامه تایپ کنیم «فارسی»، متن به صورت «کتابفارسی» درمی‌آید که در نرم‌افزار «Word» یک کلمه محسوب می‌شود و در نگارش نیز صحیح نیست. پس مجبوریم بین این دو کلمه از فاصله یا همان Space Bar استفاده کنیم.

گاهی نیز ماهیت دو کلمه به گونه‌ای است که بهم نمی‌چسبند؛ مانند «بازیگر» و «فوتبال» که اگر بین آن‌ها فاصله نگذاریم و بنویسیم «بازیگرفوتبال»، هر چند بهم

نمی‌چسبند، اما در «Word» یک کلمه محسوب می‌شوند. به هر حال هر چیزی که بین دو Space Bar متوالی قرار گیرد، در Word یک کلمه محسوب می‌شود.

نیم‌فاصله چیست؟

معمولاً «فاصله» را میان هر دو کلمه مستقل ایجاد می‌کنیم؛ مثل اغلب فاصله‌هایی که بین کلمات این متن می‌بینید، اما رعایت نوعی فاصله دیگر هم برای ما فارسی‌نویسان لازم است که به آن «نیم‌فاصله» گفته می‌شود. برخی کلمه‌ها از چندپاره تشکیل شده‌اند ولی در مجموع یک کلمه محسوب می‌شوند؛ مثل «می‌شود»، «رفته‌اند»، «دست‌ها»، یا همین کلمه «نیم‌فاصله». اگر دقت کنید، می‌بینید که مثلاً کلمه «می‌شود» از دو بخش «می» و «شود» تشکیل شده است که اگر بین آن‌ها از فاصله استفاده نکنیم، به صورت «میشود» درمی‌آید که نگارش صحیحی نیست. اگر هم از فاصله استفاده کنیم، به صورت «می‌شود» درمی‌آید که اولاً بین آن‌ها فاصله بیش از حد ایجاد شده است و دو کلمه به حساب می‌آید، ثانیاً احتمال می‌رود که اگر در پایان سطر قرار گیرد، شکسته شده و در حالتی نامأنوس، قسمت «می» در انتهای سطر و قسمت «شود» در ابتدای سطر بعدی قرار گیرد.

برای رفع این مشکلات، به جای آنکه از Space Bar یا همان فاصله استفاده کنیم، به صورت هم‌زمان از سه کلید ترکیبی $Ctrl+Shift+4$ استفاده می‌کنیم؛ یعنی، بعد از نوشتن «می»، با دو انگشت دست چپ کلیدهای $Ctrl$ و $Shift$ را پایین نگه می‌داریم و با دست راست، کلید عدد ۴ را از بالای صفحه کلید، فشار می‌دهیم. سپس «شود» را تایپ می‌کنیم. به این ترتیب،

نیم فاصله



فاصله بدون شکست

در این خصوص دو قاعده وجود دارد: قاعده اول برای علائمی مثل نقطه، ویرگول، نقطه ویرگول، علامت سؤال، علامت تعجب، و سه نقطه است که این علائم بدون هیچ فاصله‌ای از کلمه قبل تایپ شوند. لازم به ذکر است که قبل از علائم نگارشی فوق، فاصله‌ای وجود ندارد ولی بعد از آن‌ها یک فاصله نیاز است. مثلاً در جمله «آیا رعایت علائم نگارشی به زیبایی متن کمک می‌کند؟» قبل از علامت سؤال، فاصله‌ای وجود ندارد، ولی بعد از آن یک فاصله وجود دارد.

قاعده دوم این است که قبل از تایپ یکی از علامت‌های «)» و «{» و نظایر آن، لازم است Space Bar یا همان فاصله را فشار دهید تا با کلمه قبلی فاصله ایجاد شود. اما بعد از این علامت‌ها به هیچ وجه فاصله ایجاد نکنید؛ متن داخل این علامت‌ها را تایپ کنید و بدون هیچ فاصله‌ای از کلمه قبلی، علامت را ببندید. بعد از بستن علامت هم کلید Space Bar را بزنید و به نوشتن ادامه دهید. مثلاً در عبارت شرکت کشتی‌رانی خلیج فارس، علامت پرانتز باز «(» به کلمه «شرکت» چسبیده و بین آن‌ها فاصله‌ای نیست. همچنین، علامت پرانتز بسته «)» نیز به کلمه «فارس» چسبیده و بین آن‌ها هم فاصله‌ای نیست اما بین پرانتز باز و کلمه قبل از آن، یعنی «عبارت» و بین پرانتز بسته و کلمه بعد از آن، یعنی «علامت» یک فاصله وجود دارد.

رعایت این شیوه، هم شکل ظاهری متن را زیباتر می‌کند و هم باعث می‌شود نقطه‌گذاری‌های متن شما در هر حالتی از دیده شدن در صفحه نمایش یا چاپ شدن روی کاغذ، به هیچ وجه از انتهای سطر پایین نیفتند.

به جای فاصله از نیم فاصله استفاده کرده‌ایم. اگر به مرور، خود را مقید کنید که «فاصله» و «نیم فاصله» را به جا استفاده کنید، ضمن رعایت اصول نگارش، متنتان از نظر ظاهری نیز زیبا و منظم به نظر خواهد آمد. نکته: اگر فارسی‌ساز نصب کنیم، فقط کنترل شیفت کافی است.

فاصله بدون شکست

در این نوع فاصله در نظر داریم که کلمات از فاصله معمولی برخوردار باشند، اما بین آن‌ها شکست ایجاد نشود و همواره در کنار هم قرار گیرند. مثلاً نام و نام خانوادگی یک شخص و یا کلماتی که نام یک شرکت را تشکیل می‌دهند؛ با هم بمانند و بینشان فاصله نیفتند. برای مثال، می‌خواهیم در کل مقاله یا متن تایپی، کلمات نام «شرکت کشتی‌رانی خلیج فارس» همواره کنار هم باشند و جابه‌جایی متن، یا بزرگ و کوچک کردن فونت و یا تغییر سایز کاغذ و موارد دیگر، باعث نشود قسمتی از نام شرکت در انتهای خط و قسمت دیگر در ابتدای خط بعدی قرار گیرد. به این منظور نیز به جای آنکه از Space Bar یا همان فاصله به‌تنهایی استفاده کنیم، به صورت هم‌زمان از سه کلید ترکیبی Ctrl+Shift+Space Bar استفاده می‌کنیم. یعنی بعد از نوشتن هر کلمه، ابتدا با دو انگشت دست چپ، کلیدهای Ctrl و Shift را پایین نگه می‌داریم و با دست راست، کلید Space Bar یا همان فاصله را فشار می‌دهیم. به این ترتیب، ضمن حفظ فاصله معمولی از شکسته شدن کلمات نیز جلوگیری کرده‌ایم.

آیا رعایت موارد فوق برای زیبایی کافی است؟

نکته بسیار مهم دیگر تایپ علامت‌های نگارشی است.